

Када је “Ју-Ес стил” 2003. године купио “Сартид” за 23 милиона долара, колико је у то време коштао један фудбалер “Црвене звезде” Горан Друлић (1), нове газде су радницима дале плату од 0,3 долара по сату (брutto!). Радници су чули да запослени у “Ју-Ес стилу” у железари у Кошицама имају 3,74 долара на сат, а у Питсбургу 16,98 долара. Зато су ступили у штрајк, захтевајући “фантастичних” 0,9 долара по сату. После 37 дана штрајка добили су 0,6 долара. И отишли су кући певајући.

Занимљив је био однос српске еврореформске јавности према овом штрајку и према радницима. Чувени стручњак Б92, “Пешчаника” и “Гласа Америке” за српску економију Миша Бркић – да, баш онај “експерт” који пред сваке изборе Србе плаши да ће изгубити своје станове и аутомобиле само ако се усуде да гласају погрешно – е па, дакле, тај Миша Бркић је у *Времену* (16. октобра 2003) објавио текст у коме је смедеревске штрајкаче назвао “јадом и чемером економске памети просечне српске ‘радничке класе’”. Бркић је са одушевљењем цитирао директора “Ју-Ес стила” за Србију Томаса Келија, који је дрским радницима поручио “да ће имати веће плате једино ако буду више радили”. Такође је са радосћу навео речи Џона Гудиша, извршног потпредседника “Ју-Ес стила”, који је синдикалним првацима у Смедереву поручио да су “неваспитани и арогантни”. “Ко није схватио поруку, а прави стратегију да победи амерички капитал, морао би бар да прочита нешто литературе о исходима преговора америчких послодаваца и синдиката у последњих педесет година”, подучио је раднике наш шампион економског новинарства. А цела његова подука могла се сажети у реченицу “Ђути стоко и ради”.

Управо та “стока” је некада, и то не баш тако давно, носила часно име радничке класе. Те речи, ако сте приметили, Миша Бркић пише са наводницима. Јер осим што је експерт за економију и политикологију, Бркић је ваљда и доктор социологије. Зато он тачно зна да тако нешто као што је радничка класа не постоји и да никад није ни постојала. Наша ће деца у “реформисаним” школама и на “болоњизованим” универзитетима вероватно учити да су радничку гласу измислиле “ретроградне и догматске снаге”, које су се бориле против “слободног тржишта и евроатлантских интеграција”. И да су, захваљујући “натчовечанским напорима НАТО, ЕУ, Б92 и економског стручњака Мише Бркића”, српски радници коначно ослобођени. И да смо сада сви срећни у потрошачком царству Глобалног Шопинг Мола, у коме свакога чека његова конзерва кока-коле, његов мек доналдс хамбургер и његов Б92 Велики брат.

Ако у том свету још буду постојале библиотеке и ако у њима не буде завршена лустрација “ретроградних” и “политички некоректних” књига, можда ће неки неприлагођени студент, неки потомак “губитника транзиције” пронаћи две књиге Наде Г. Новаковић (*Пропадање радничке класе*, 2007. и (*Дез*)интеграција радничке класе друге Југославије, 2008). То су књиге о радницима у земљи која се звала Југославија. Одмах ће му бити јасно да је библиотекар погрешно и да је, уместо у “фантастичне романе”, ове књиге омашком ставио у “социолошку литературу”.

Тамо ће прочитати да је, у тој измишљеној земљи, 1974–1977, посао добило – не изгубило! – 850.000 људи. Да је у Србији, 1980, било запослено чак 600.000 људи више него 1974. Да је 1974–1977. стандард повећан за 25 одсто, а реална примања за 36 одсто. Да су штедни улози, истих година, расли по стопи од 30 одсто годишње. Да је 20 одсто инвестиција одлазило на изградњу нових станова. Да је само у раздобљу 1974 – 1977. у Југославији изграђено и бесплатно подељено 580.000 станова. Да је само у Србији, током тзв. социјализма, бесплатно подељено пола милиона станова. Да је, према неким социолошким истраживањима, у Србији чак 40 процената радника средње класе бесплатно добило стан, као и неких 25 одсто радника, док је још толико изградило сопствене куће. Да се у западним земљама за закупнину станова трошило и до 35 одсто породичног дохотка радника, док је у Србији, 1979, четворочлана радничка породица на станарину трошила свега 4 одсто дохотка. Да је до 1979. свака друга породица купила аутомобил. Да су у Србији, осамдесетих, сви припадници средње класе имали телевизор, као и 93 одсто радника. Да је замрзивач поседовало 93 одсто службеника и 82 одсто радника, машину за прање веша 97 одсто службеника и 75 одсто радника. Да је, у Србији, у око 60 одсто пољопривредних домаћинстава бар неко био запослен у фабрици или канцеларији. Да је српско село први пут у историји дошло до новца. Да су свуда, по сеоској Србији, почеле да се граде нове куће, да се набављају трактори, камиони и друга возила, да се купују пољопривредне машине...

Читаће то наш студент и мислити: “Каква литература! Каква машта! Измислити све те податке, све те табеле... Па то је као Хазарски речник!” Тачно, ти радници, њих 1,1 милиона само у Србији, заиста су били као Хазари. Дошли су ниоткуда и у нигде су нестали. Нестала је читава једна цивилизација, читава једна особена култура. Са радничким одмаралиштима која су била негде на мору, тачно тамо где су данас високо ограђене виле угојених Немаца и поднапитих Енглеза, одмаралиштима у којима су радници летовали невероватних 15 и 21 дан по смени. Са радничким спортским клубовима, из којих су поницали врхунски спортисти, па није било потребно да вам отац буде власник кафића или директор НВО да бисте доспели до страница спортског журнала. Са радничким културно-уметничким друштвима у којима се певало и играло, писало и сликало, са којима се путовало, и у којима су се стварно неговале култура и уметност, а не масовна забава типа “Гранд” и “Караока шоу”.

“Ти људи сигурно нису били толико глупи да тако нешто униште”, мислиће наш студент. “Одбацити све то да би се аргатовало за 0,6 долара на сат? Да би се живело у стану који још треба отплаћивати 38,3 година, па ће коначно бити твој? Да би се сањало о летовању у Бугарској, наравно на двогодишњи кредит, и то у смени која износи ‘невероватних седам дана’? Да би се сав спорт састојао у попуњавању тикета у кладионици на ћошку, и бризи ‘да ли сам добро одиграо пар Уникаха–Литвас’? Да би се сва култура састојала од бескрајног буљења у још један серијал ‘Великог брата’ Б92, а сва уметност у слушање вести како је Биљана Србљановић добила још једну ‘престижну европску награду’ за своју најновију драму ‘Српска свиња Николај Велимировић’?”

“Не”, мислиће наш студент, “ти људи сигурно нису били толико глупи да све то униште. То није било могуће. Зато је ово фантазија. Али баш лепа фантазија.”

Али, драги наш потомче! Ти људи ЈЕСУ били толико глупи да све то униште. МИ смо ти људи! МИ смо ти који смо све уништили. И не желимо више да се тога сећамо. Зато ове књиге Наде Новаковић и не треба да постоје.

(Објављено у недељнику Печат , 21. март 2008, бр. 4, стр. 35.)

Фусноте:

1. О срамном начину на који су Американци, уз помоћ Влаховића и Колесара, купили “Сартид” види моју студију “Операција Сартид” 1. д ео: http://www.nspm.org.yu/ekonomskapolitika/2006_ant_sartid11.htm
2. део: http://www.nspm.org.yu/ekonomskapolitika/2006_ant_sartid22.htm